

Het geheim van De Lichtkamer

door Koos van den Kerkhof

Het verhaal achter het verhaal

Wat is waarheid en wat verzinsel in een boek? De schrijver van *De Lichtkamer*, Henriette de Mezquita laat daarover geen misverstand bestaan op de copyrightpagina van haar roman: 'Elke gelijkenis met bestaande personages berust op louter toeval.'

Heeft de schrijfster dit zelf vermeld? Of hebben 'de kinderen De Mezquita' die de uitgave hebben bezorgd dit gedaan? Hebben ze deze bewering vermeld om hun moeder, een dame van zeer hoge leeftijd – ze verblijft intussen in een Nederlands verzorgingshuis blijkt in de Epiloog - te beschermen? Willen ze haar wapenen tegen juridische procedures van personen die zichzelf menen te herkennen in haar romanfiguren? Wellicht zullen we de waarheid nooit weten en aanvaarden wij lezers dat ze fictie zijn.

Feit is dat Henriette de Mezquita het boek schreef en dat haar kinderen het onderbrachten bij In de Knipscheer. Zij vonden het nodig hun moeder in het slothoofdstuk te portretteren in de omgeving waarin ze opgroeide en de tijd waarin ze leefde. Is het hun bedoeling door het contrast tussen biografie en roman nogmaals het denkbeeldige van het verhaal te benadrukken?

In grote lijnen draait het verhaal om de foute diagnoses van een huisarts en een tweetal radiologen. Die diagnoses hebben tot gevolg dat enkele kankerpatiënten niet de behandeling krijgen die hun leven had kunnen redden. Zelfs een beroepszaak bij de Medische Tuchtraad kan niet verhinderen dat ze hun medische praktijk blijven uitoefenen. 'De rechter zag (...) gemakshalve over het hoofd, dat de meeste slachtoffers, dan wel hun nabestaanden, niet de mogelijkheden en de middelen hebben om te procederen. Gezien de vele vaak zeer droevige verhalen die ons na deze zaak bereikten over de radiologen van De Kliniek, is onze vrees, dat zij niets van dit alles hebben geleerd, helaas bewaarheid.'

Medische dwaling

Het verhaal is echter niet zo simpel als het hier in grote lijnen wordt geschetst. Henriette de Mezquita speelt een spel met personages en vertellers. In het ene hoofdstuk schildert ze een scène op de porch door de ogen van ik-figuur Betsy, afgewisseld met een amoureuze herinnering. In het andere hoofdstuk doet zus Ana verslag van haar ziektegeschiedenis. Ana weet te ontsnappen aan een medische dwaling en wordt voor behandeling doorverwezen naar Nederland. Betsy kreeg een dochter met haar Surinaamse geliefde.

Weer volgende hoofdstukken vertelt De Mezquita in de conventionele derde persoon. Een hoofdstuk dat de lotgevallen van de kleindochter van Ana beschrijft maakt de intrige steeds dubbelzinniger. De tweede vrouw van de vader van het meisje, professor aan de universiteit, geeft zich over aan bruapraktijken om het leven naar haar hand te zetten.

Een hoger beroep bij de Medische Tuchtraad tegen de huisarts en de radiologen die verantwoordelijk zijn voor de dood van Marta, Ana's dochter, laat zien hoe het conflict tussen de zussen en de medici tot een voorlopig hoogtepunt komt. Ik-verteller Betsy wordt zich bewust dat zij en haar zus 'de enige donkere personen in de rechtszaal' zijn. 'Je zou bijna vergeten dat je op Curaçao was.'

Brief

Dit spel met ik-vertellers en de conventionele zij-hij-verteller leidt in toenemende mate tot vragen bij de lezer. Wat staat er in de brief die tegen het traliewerk van de porch waait? Wat zit er in de koffer die de man overhandigt aan een van beide zussen? De lezer krijgt geen klip en klaar antwoord op zulke vragen. Hij moet het antwoord zelf samenstellen uit kleine stukjes informatie die hij verspreid in het verhaal verzamelt. Meer en meer dwingt de auteur de lezer in de rol van speurder. De lezer probeert te begrijpen hoe de feiten in elkaar zitten en wat de eigenlijke drijfveren zijn van de verschillende personages.

De Lichtkamer gaat over onrecht patiënten aangedaan. Over medisch falen dat niet lijkt te worden bestraft door een juridisch systeem dat door witte mannen wordt gedomineerd.

De bruapraktijken van de vrouw van de professor die gehuwd was met de aan kanker overleden dochter van een van de zussen, Marta, wijzen op een andere realiteit. Een realiteit waarin 'de sigarenroker', een *hasidó di brua*, de spil is,

een man die over paranormale gaven beschikt en over krachten die het logische verstand te boven gaan.

Fuik

Met het overlijden van de man van schoonmaakster Crisma begint zich steeds duidelijker een geheimzinnige intrige af te tekenen: het plan. Een intrige waarin een kapster fungeert als de spin in het web. Een reeks gebeurtenissen volgt elkaar op waarin de personages zich verzetten tegen de verblinding van de macht en het verholde racisme met fatale gevolgen.

De vraag die *De Lichtkamer* aan de orde stelt is: bestaat er zoiets als gerechtigheid? En wie draagt daarvoor verantwoordelijkheid? Wat is het verhaal achter het verhaal? Biedt het Surinaams/Nederlandse motto van het boek hiervoor de metafoor? 'Fisi psa maswa, ma a no psa dede/ De vis ontkwam aan de fuik, maar hij zal de dood niet ontlopen.'

De Lichtkamer is onmiskenbaar een Caribische roman. Een roman van een vrouw die in een Nederlands verzorgingshuis verblijft. Een roman waarin de clash tussen het westerse denken en de lokale zeden en gewoonten, waarover de Peruviaanse auteur José María Arguedas reeds schreef, onverbiddeijk contouren krijgt. Thema's als liefde, identiteit, dood, magie, waarheid en raadsel zijn doorheen het verhaal geweven. Een roman die was verdwenen in vergetelheid, ware het niet dat de kinderen De Mezquita de waarde ervan herkenden en besloten het verhaal publiek te maken.

Bron: *Antilliaans Dagblad*, (Wikènt), zaterdag 12 december 2015